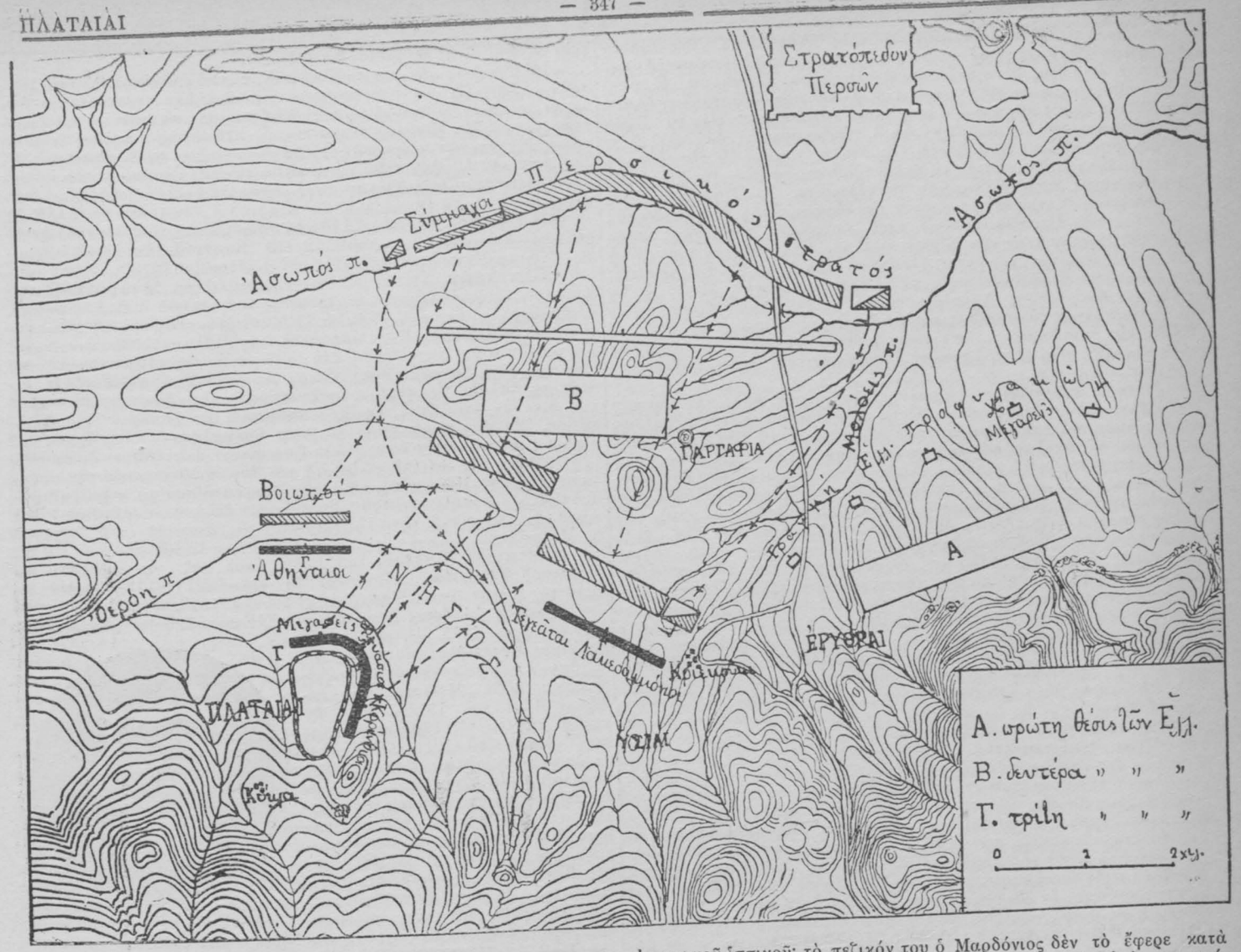

τι τῶν Ἀθηναίων, οἱ Ἕλληνες καὶ Θεσσαλοὶ σύμμαχοι τοῦ Μαρδονίου. Αἱ θυσίαι ἐξήγγειλαν εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη, εἴς τε τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Πέρσας, τὴν νίκην, δι' ἣν περίπτωσιν ἐτήρουν ἄμυναν καὶ δὲν διέβαινον τὸν Ἀσωπόν, τὴν ἤτιαν δὲ ἐὰν ἐπεχείρουν ἐπίθεσιν. Διὰ τοῦτο ἀνεβλήθη ἡ ἀπόφασις· οὐδὲν μέρος ἤθελε νὰ ἀρχίσῃ τὸν ἀγῶνα· ἐπὶ 8 ἡμέρας οἱ στρατοὶ ἴσταντο ἀπρακτοι ἔναντι ἀλλήλων. Ἐφ' ὅσον οἱ Ἕλληνες κατεῖχον τὴν πρώτην παρὰ τὰς Ἐρυθρὰς θέσιν, εἶχον εἰς τὰ νῶτά των καὶ ἐκάλυπτον τὸ στενὸν «Δρυὸς κεφαλαί», δι' οὗ διέρχεται ἡ κυρία διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος δίοδος, καὶ δι' ἧς κυρίως ἀνεφοδιάζοντο. Μὲ τὴν κατάληψιν τῆς νέας θέσεως ἡ κάλυψις αὕτη εἶχεν ἀπολεσθῆ. Τῆς θέσεως ταύτης τῶν πραγμάτων ἐπωφελήθη ἐν τέλει ὁ Μαρδόνιος, ἀποσπάσας τὸ ἱππικὸν εἰς τὰς «Δρυὸς κεφαλάς», ἐπιστηθείσης εἰς τοῦτο τῆς προσοχῆς του ὑπό τινος Θηβαίου. Τὸ ἱππικὸν προκατέλαβεν ὄντως μίαν ἑλληνικὴν ἐφοδιοπομπὴν καὶ ἔφερε πλουσίαν λείαν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μαρδονίου. Μετὰ τοῦτο διέρρευσαν πάλιν δύο ἡμέραι σχεδὸν ἐν ἀπραξίᾳ. Τὸ περσικὸν πεζικὸν προϋχώρει ἀληθῶς ἐν τάξει μάχης μέχρι τῆς ὄχθης τοῦ Ἀσωποῦ, ὅπως παρασύρῃ τυχὸν τοὺς Ἕλληνας εἰς ἐπίθεσιν, δὲν διέβη ὅμως τὸν ποταμόν. Μόνον τὸ περσικὸν ἱππικὸν ἠνώχλει τοὺς Ἕλληνας εἰς διηνεκεῖς μικροσυμπλοκάς.

Τὴν ἑνδεκάτην τέλος ἡμέραν ἀπεφάσισεν ὁ Μαρδόνιος νὰ ἐπιτεθῇ τὴν ἑπομένην πρωΐαν, ἰδὼν ὅτι ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ηὔξανε συνεχῶς διὰ νέων ἐνισχύσεων. Ὁ Μακεδὼν βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, ὅστις εἶχε δώσει εἰς τὸν περσικὸν στρατὸν ἀκουσίως ἕν τμῆμα, καὶ εὑρίσκετο ἔναντι τῶν Ἀθηναίων, ἦλθε τὴν νύκτα εἰς τὰς προφυλακάς των καὶ ἐπληροφόρησε τοὺς στρατηγούς των περὶ τῆς νέας τροπῆς τῶν πραγμάτων καὶ τοὺς ἔδωκεν ἐπίσης πληροφορίας περὶ τῆς περσικῆς παρατάξεως. Οἱ στρατηγοὶ ἀνεκοίνωσαν εἰς τὸν βασιλέα Παυσανίαν πᾶν ὅ,τι ἔμαθον. Συνεφώνησαν δέ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔδει νὰ ἀλλάξουν τὴν θέσιν των πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων οὕτως, ὥστε οἱ πρῶτοι, οἵτινες ἐγνώριζον ἤδη ἐκ τοῦ Μαραθῶνος τὸν τρόπον τοῦ μάχεσθαι τῶν Περσῶν, νὰ ἴστανται ἀπέναντι τούτων. Προσέτι δὲ κατὰ τὴν νύκτα ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ αὕτη. Ὡς ὅμως ὁ Μαρδόνιος παρετήρησε ταύτην τὴν ἑπομένην πρωΐαν, ὡδήγησεν ἐπίσης ἀμέσως τοὺς Πέρσας του εἰς τὸ δεξιόν των κέρας, ἤτοι ἀπέναντι τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὴν νέαν των θέσιν. Συνεπείᾳ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀπεκατέστησαν πάλιν τὴν ἀρχικήν των ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν παράταξιν οὕτως, ὥστε οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον πάλιν τὸ δεξιὸν κέρας, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ ἀριστερὸν καὶ ὁ Μαρδόνιος ὡδήγησεν ἐπίσης τοὺς Πέρσας πάλιν εἰς τὸ ἀριστερόν του κέρας.

Ἡ ἡμέρα κατὰ τὰ λοιπὰ διῆλθεν ὑπὸ διαρκεῖς ἐπιθέσεις τοῦ περσικοῦ ἱππικοῦ· τὸ πεζικὸν του ὁ Μαρδόνιος δὲν τὸ ἔφερε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὸν ἀγῶνα. Κατὰ μίαν τῶν ἐφίππων τούτων ἐπιθέσεων κατεχώσθη ἡ πηγὴ Γαργαφία, ἐξ ἧς ὑδρεύετο ἅπας ὁ Ἑλληνικὸς στρατός, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ πλησιάσουν τὸν Ἀσωπόν, οὗτινος αἱ ὄχθαι κατείχοντο ὑπὸ Περσῶν τοξοτῶν καὶ ἱππέων. Ἡ ἀπειλουμένη ἔλλειψις ὕδατος, ἡ ἔλλειψις σιτηρῶν, ἡ προελθοῦσα διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ περσικοῦ ἱππικοῦ ἀποκοπῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἀναχορηγίας, ἤγαγον τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐγκαταλείψουν καὶ τὴν παροῦσαν θέσιν των. Ἤθελον νὰ ριφθοῦν μὲ τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ των εἰς τὴν τριῶν μόνον σταδίων πλάτους νῆσον Ὀερόην, ἀπέχουσαν περὶ τὰ 10 στάδια ἀπὸ τῆς παρούσης θέσεώς των, νὰ καταλάβουν ὅθεν ἐνταῦθα ἀμυντικὴν θέσιν, εἰς ἣν δὲν ἠδύνατο εὐκόλως νὰ λείψῃ τὸ ὕδωρ, ἐνῷ τὸ ἕτερον ἥμισυ θὰ ἐβάδιζεν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Κιθαιρῶνος διὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὰς ἀποκοπείσας συγκοινωνίας. Ὡρίσθη δὲ ὅτι ὁ στρατὸς θὰ ἐξεκίνει διὰ τὴν νέαν θέσιν του περὶ τὴν δευτέραν νυκτερινὴν φυλακήν οὕτως, ὥστε οἱ Πέρσαι νὰ μὴ πληροφορηθοῦν τὸ πρᾶγμα προσκαίρως. Ὁλόκληρον τὸ κέντρον, περὶ τοὺς 40,000 ἄνδρας, ἐξεκίνησεν ἀληθῶς κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ σταματήσῃ εἰς τὴν ὁρισθεῖσαν θέσιν, ὑπερέβη ταύτην καὶ ὀπισθοχώρησε μέχρι τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν καὶ ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἥρας. Ἄλλως ὅμως συνέβαινον εἰς τὰ κέρατα. Ὅταν ὁ Παυσανίας μετὰ τοῦ δεξιοῦ ἠθέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ κέντρον, ἀντέστη ὁ Ἀμομφάρετος, ὁ λοχαγὸς τοῦ Πινατάτου λόχου, καὶ συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Εἱλώτων ἑνὸς τμήματος ἐξ 8,000 ἀνδρῶν, διακηρύξας ὡς ἀναξίαν τῶν Σπαρτιατῶν τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς καταληφθείσης θέσεως. Περὶ τὴν ἔριδα δὲ μεταξὺ Παυσανίου καὶ Ἀμομφαρέτου διῆθεν ἡ νύξ. Ἀλλὰ τὸ ἀριστερὸν κέρας, οἱ Ἀθηναῖοι, δὲν εἶχον ὀπισθοχωρήσει. Ἤθελον ἐν πρώτοις νὰ γνωρίσουν τί ἀληθῶς θὰ ἔπραττον οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοὺς ὁποίους δὲν ἐνεπιστεύοντο πολύ. Κατὰ τὴν πρωΐαν ἔπεμψαν ἄγγελον εἰς τὸ μέρος τοῦ στρατοπέδου, ὅπου οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅστις ἔδει νὰ βεβαιωθῇ πῶς εἶχον τὰ πράγματα ἐκεῖ· εὗρε δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀρχηγοὺς ἐν πλήρει ἔριδι.

Ἡ θέσις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὡς βλέπει τις, ἦτο κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἡμέρας λίαν κακή. Εἰς τὴν παλαιὰν θέσιν ἴσταντο δύο ἀποκεκομμένα σώματα, τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν κέρας, ἀπομακρυσμένα ἀλλήλων πιθανῶς πλέον τῶν 2 χιλιομέτρων. Ἐπληροφορήθησαν ὅμως περὶ τῆς ἀμοιβαίας των καταστάσεως καὶ ἠδύναντο νὰ συμφωνήσουν κοινὰ μέτρα. Τοὐναντίον τὸ τρίτον τμῆμα τοῦ στρατοῦ, τὸ κέντρον εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἥρας, φαίνεται ὅτι ἐγνώριζε περὶ τῶν δύο κεράτων, τόσον ὀλίγον, ὅσον αὐτὰ περὶ τούτου. Ὁ Παυσανίας παρεκάλεσε τοὺς Ἀθηναίους διὰ τοῦ ἀγγέλου νὰ πλησιάσουν δεξιᾷ πρὸς αὐτόν, ὅπως δυνηθοῦν νὰ ἐνεργήσουν ἀπὸ κοινοῦ. Ἀφοῦ